

Hoe gaat het met je zien?

Bericht van Grandchamp 2015

Verbondenheid opnieuw uitvinden...

Elena Lasida, econome en theologe, afkomstig uit Uruguay, is auteur van het boek: "De smaak van anders – de crisis als kans om de onderlinge verbondenheid opnieuw uit te vinden". Gedurende een sessie in februari 2015 deelde zij met ons hoe zij tegen de huidige crisis aankijkt en wat haar overwegingen daarbij zijn.

Zr Regina en Zr Elisabeth maakten een kort verslag.

Elena verraste ons met een ongewone groet die zij in Mexico had gehoord. De leden van een bepaalde stam begroeten elkaar niet met: "*Hoe gaat het ermee?*", maar met: "*Hoe gaat het met je zien?*" Ook na deze sessie blijft deze vraag ons bezig houden.

Hoe zien wij naar wat er in de wereld gebeurt? Zien wij wel dat wij op dit moment een *kairos* leven? "*De kairos, het juiste ogenblik, tussen leven en dood, tussen verlies en een nieuwe mogelijkheid. Dan komt in ongenade en in leegte genade tevoorschijn. Een nieuwe wereld is in wording en wij zijn geroepen dit te laten gebeuren*". Wij moeten ons openstellen voor iets totaal nieuws zoals de discipelen die, na de dood van Jezus, ontdekten dat het graf leeg was en die door de Opgestane werden uitgezonden met een volstrekt nieuwe opdracht. Het onbekende wordt een bron van leven die ons doet geloven dat een nieuw begin mogelijk is, ondanks de economische, sociale, politieke en ecologische crisis die wij nu doormaken. Waar vinden wij hoop voor deze onzekere toekomst?

Aan ons als Christenen wordt gevraagd in onze manier van leven verandering aan te brengen die leiden naar een ander model, een nieuwe visie van "goed leven". De economie – het woord betekent "het huishouden bestieren" – is de plek om na te denken over onze samenleving, hoe "samen te leven". In het gemeenschappelijk huis dat ons, mensen, is toevertrouwd, op zowel lokaal als mondiaal niveau, moeten we gezamenlijk de goederen beheren die aan ons allen toebehoren: lucht, water en aarde. In dit gemeenschappelijk beheer, of wel "solidaire economie", komt productie om te voorzien in een behoefte niet meer op de eerste plaats, maar de mens als schepper van "goed leven". Ons is opdracht gegeven de schepping voort te zetten, zoals dat in het boek Genesis wordt beschreven. Zo verandert de solidaire economie onze visie ten aanzien van onze manier van produceren en consumeren en houdt rekening met de uitputting van de bronnen van het ecosysteem. De solidaire economie beoogt de crisis te transformeren in de oproep iets nieuws te creëren.

De opvatting van "goed leven" waarop de westerse samenleving is gebaseerd – materieel welzijn, zelfgenoegzaamheid, en individualiteit = de klant is "koning", waarden die absoluut zijn geworden – heeft geleid tot een impasse; wij moeten iets nieuws uitvinden. Elena opende onze ogen voor een nieuwe manier van kijken en het verband te zien tussen de solidaire economie en de drie evangelische waarden: armoede, kuisheid (zuiverheid) en gehoorzaamheid. Zij beschouwt deze als een "profetische" levenswijze. Een andere manier om goed te leven en ontdekken dat de bronnen van de gemeenschappelijke waarden kostbaar zijn voor alle mensen, ongeacht hun sociale of culturele context. Oppervlakkig gezien geven de drie

waarden aan dat men zich iets moet ontfeggen: afzien van persoonlijk bezit, afzien van partnerschap, van kinderen, van individuele vrijheid. Dat deze waarden juist het leven bevorderen en scheppend zijn ziet men niet zo gauw, nl. relatie, participatie, vruchtbaarheid, erkenning van verscheidenheid en wederzijdse afhankelijkheid.

Bij *armoede* gaat het niet over het *hebben*, maar over het *zijn*. Het accent ligt op de relatie tot bezit die een uitnodiging tot vrijheid is. Ben ik vrij ten aanzien van wat ik heb? Elena stelt voor deze ervaring van vrijheid niet te beleven als onafhankelijkheid, maar in de zin van onderlinge verbondenheid: wanneer wij samen goederen bezitten dan dragen wij samen ook de verantwoordelijkheid en de zorg er voor. Als het einddoel van het economisch handelen niet meer de toename van materieel bezit is, dan moet deze toch de ruimte bieden voor de persoonlijke creative bekwaamheden en sociale contacten onderhouden, juist dankzij het samen bezitten en delen.

Kuisheid betreft de verhouding tot anderen, tot de ander die anders is en op wie wij vaak een etiket plakken, willen bezitten of buitensluiten. Wanneer wij samen leven, ieder zijn of haar plaats inneemt en het anders zijn van elkaar respecteren, ontgaat de ander ons altijd. Hij of zij gaat ons kennen of begrijpen te boven. De ander is deel van de mensheid en opent ons voor het universele. Kuisheid betekent ook een andere kijk op het scheppend vermogen van de mens, op de manier om iets nieuws te doen ontstaan of te verwekken. Bij “samen leven” gaat het om elkaar aanvullen en steunen. Dan stroomt het leven en iets nieuws, iets onverwachts wordt mogelijk.

Gehoorzaamheid betreft de verhouding tussen het individu en het collectief, en vraagt om drie verplaatsingen: van onafhankelijkheid naar wederzijdse afhankelijkheid, van macht naar kwetsbaarheid, van contract naar verbond. Deze verandering van inzicht brengt, volgens Elena, een revolutie teweeg in de theorie van de economie, want zij bevoorrecht de relatie en niet het object. Economische uitwisseling draagt er dan toe bij gemeenschappen te vormen en gevoelens te stimuleren om graag bij een groter geheel te horen. Alleen wederkerigheid maakt dit mogelijk, niet de marktwerking of de onpersoonlijke herverdeling van goederen. Handel heeft mensen nodig die met elkaar in relatie zijn, geen consumenten met alleen eigen behoeften.

“*De smaak van anders*”, de smaak van een menselijke en solidaire economie is een uitdaging voor de toekomst. Zullen wij het aandurven, juist nu in Parijs de wereldtop over klimaatverandering plaats vindt, nieuwe wegen te vinden en een nieuwe kijk op onze wereld waarin zo’n groot veranderingsproces gaande is?

Wat zal *ons* antwoord zijn op de vraag:

Hoe gaat het met je zien?

Terugblik op het afgelopen jaar

Het eerste wat onze gasten bij hun aankomst in Grandchamp zagen was een grote verbouwing: isolatie van het dak, restauratie van de gevels, renovatie van het interieur. De werkzaamheden duren nog tot begin volgend jaar, maar we kunnen het resultaat nu al bewonderen!

In een ander opzicht en minder opvallend werd ook veel “verbouwd” om aan ons dagelijks leven het hoofd te bieden, tal van mogelijkheden om anders om ons heen te kijken...

“Jullie zijn het zout van de aarde”

Dit was deze zomer het thema van ons Conseil. Zowel een vaststelling als een oproep. Het verbond ons met de broeders van Taizé en met de uitnodiging aan al die jongeren overal in de wereld om “zout van de aarde” te worden en die zich voorbereidden op de grote zomerbijeenkomst “naar een nieuwe solidariteit”.

“Jullie zijn het zout van het land, jullie zijn het licht van de wereld”...

Zo vertaalde broeder Richard het in de retraite die hij ons gaf tijdens het Conseil. Verschillende zusters hebben verteld wat voor hen “zout van de aarde zijn” betekent, o.a. zr Ingeborg-Marie:

Als jonge vicaris had ik het er erg moeilijk mee dat het verkondigde Woord niet goed overkwam bij de toehoorders. Op dat moment ontdekte ik de gemeenschap van Grandchamp. Daar vond ik wat ik zocht en waarnaar ik verlangde. Samen met anderen leven in Christus voor de wereld. Samen met de zusters een teken zijn, een woord, een eenvoudig

aanwezig zijn dat getuigt van het Evangelie dat wordt geleefd en beleefd. Gedurende mijn noviciaat werd die roeping bevestigd door een tekst van Paulus: “U bent zelf een brief van Christus... niet met inkt geschreven maar met de Geest van de levende God, niet op stenen tafelen gegrift, maar in het hart van levende mensen...” (2 Cor. 3:3). Maar welke boodschap kunnen wij met ons leven samen doorgeven als “brief van Christus”?

In de loop der jaren ging ik het beter begrijpen. Allereerst werd het mij duidelijk dat in onze wereld waar individualisme, wantrouwen, angst en rivaliteit hoogtij vieren, het feit dat zusters van verschillende leeftijden, nationaliteiten en culturen samen leven uit liefde voor Christus en geroepen door zijn Geest, dit al een levend Woord is. Ons bestaan op zich kan een ruimte van hoop scheppen voor alle mensen.

Later kwam ik tot het besef dat in onze wereld, waar het streven naar efficiëntie vaak leidt tot uitputting, de dimensie van de belangeloosheid van ons samen leven een teken van Gods tegenwoordigheid kan zijn. Niet de inspanningen van de mens alleen geeft zin aan het leven, maar pas als deze met God samenwerkt: de inspanning van de mens **en** de werking van de Geest. Door in te stemmen met de werking van de Geest maakt de mens het mogelijk dat God zijn scheppend werk voortzet en tot voltooiing brengt. De transformatie van de mens tot het beeld van Christus door de Geest geeft zin en hoop voor het leven van ieder mens afzonderlijk en voor de hele mensheid.

Toen ontdekte ik dat ons engagement van gemeenschappelijk bezit en het delen van goederen een dringende interpellatie kan zijn voor onze consumptiemaatschappij. Ik heb mee-gemaakt dat hierdoor onze gasten aan het denken werden gezet over hun manier van leven.

Zo werd het mij steeds duidelijker dat met ons eenvoudige, kwetsbare leven, open voor de werking van de Geest, wij kunnen getuigen van een God die van zijn wereld houdt, er handelend in aanwezig is en met ons een toekomst van gemeenschap in Hem voorbereidt voor de hele mensheid. Zo kunnen wij misschien dat zout van de aarde zijn waarover Jezus sprak, een korreltje zout dat smaak geeft aan het leven van de mensheid als één grote familie.

* * *

2015 “Het Jaar van het Religieuze Leven”, uitgeroepen door Paus Franciscus. Taizé herdacht dit jaar dat Frère Roger honderd jaar geleden werd geboren, dat hij vijfenzeventig jaar geleden in Taizé aankwam en tien jaar geleden dat hij overleed. Een reden voor ons om opnieuw stil te staan bij de essentie, om terug te keren naar de oorsprong daarvan. Ook al waren de retraites de bron en basis van onze gemeenschap, de impulsen vanuit Taizé en in het bijzonder die van Frère Roger zijn van wezenlijk belang geweest.

Taizé markeerde dit bijzondere jaar op verschillende manieren, o.a. met een studieweek over de actualiteit van het religieuze leven. Drie novicen namen daaraan deel, samen met zr Lanto van de Gemeente Mamre in Madagascari

Onze zusters Embla, Svenja en Sonja vertellen iets van hun ervaringen.

Als de waslijn voor de slaapzaal in Taizé zou kunnen spreken zou die ongetwijfeld iets zeggen over onze grote verscheidenheid: habijten, scapulieren, sluiers, t-shirts met opschriften van congregaties uit de hele wereld. Van 5 tot 12 juli 2015, tijdens de grote hitte, vond een studieweek plaats over de actualiteit van het monastieke of religieuze leven met 350 jonge zusters en broeders uit 52 verschillende landen, katholiek, anglicaan, protestant en orthodoxe, en daaronder drie novicen van Grandchamp! Daarbij waren ook 25 oversten en verantwoordelijken van kloosters en gemeenschappen die hen begeleidden. Zij deelden met ons hoe zij de actualiteit van het religieuze leven zien. Zuster Pierrette sprak over “Het monastieke leven en de noodzaak van verzoening”.

De sprekers hadden een open oor voor de Geest, maar stonden ook met beide voeten op de grond en wisten de zorgen van de wereld te verbinden met de uitdagingen van het samen leven. Nu eens tastend, dan weer met profetische woorden, stimuleerden zij ons met hun vragen over de zin van ons leven in deze wereld, in het bijzonder daar waar conflicten zijn, over het van elkaar afhankelijk zijn, over de oecumene, de cultuur-verschillen. Het gaat om *“te ervaren om in Christus te zijn en Christus in jou, en te begrijpen wat leven in Christus betekent”*, zoals de Egyptische bisschop Abba Thomas het formuleerde.

"In Christus leven" bleef niet bij woorden! Drie keer per dag kwamen wij samen om te bidden en leefden heel eenvoudig. De hele week hebben wij in kleine groepen kunnen uitwisselen en verdiepen wat we hadden gehoord. Een groep bestond bijvoorbeeld uit een apostolische zuster werkzaam als studentenpastor, een zuster van de contemplatieve orde van Kartuijzers (zij mogen slechts eenmaal per week praten!), een broeder uit Haïti die in een arme wijk van Parijs werkt en een zuster van Grandchamp die naar evenwicht zoekt tussen gebed, werk en ontvangst van gasten.

Ja, het religieuze leven is spring-levend! Op een ieder van ons heeft het diepe indruk gemaakt.

"Deze ontmoeting was voor mij niet een intellectuele bezigheid. Door wat wij samen beleefden en door de vriendschapsbanden die groeiden is meer tot mij doorgedrongen hoe rijk wij zijn in onze verscheidenheid, maar ook hoe groot de uitdaging is van het religieuze leven voor vandaag. En het is mooi dat ik nu, wanneer ik de naam van een of andere gemeenschap hoor noemen, dan ook gezichten voor mij zie."

"Deze dagen met zoveel mensen te delen die het religieuze leven hebben gekozen, in geloof en openheid voor de ander, is voor mij een vernieuwing en een teken van hoop. Het kader dat Taizé ons bood, maakte deze rijke ervaring mogelijk. We hebben de schoonheid en de grote verscheidenheid van vormen van religieus leven kunnen ontdekken, evenals de complementariteit, het belang en de waarde van onze verschillen."

"Wil je uit liefde voor Christus je met heel je wezen aan hem toewijden?"

Verbonden in Christus groeide tussen ons een zichtbare gemeenschap. Hier, in Hem, is dit altijd een 'actualiteit'. Door met elkaar hierover na te denken hebben wij deze verborgen werkelijkheid ervaren. Toen ik die vreugde ook bij anderen zag was dat als een weerspiegeling van mijn eigen vreugde en verlangen".

Zout der aarde zijn... In dit jaar waren er weer veel mooie en bijzondere ontmoetingen. Eén daarvan willen wij noemen, die met Michael Lapsley, een anglicaanse priester in Zuid-Afrika. Door zijn strijd tegen de apartheid werd hij in 1990 slachtoffer van een aanslag. Door de explosie van een bombrief, verloor hij zijn beide handen, een oog en werden zijn trommelvliezen beschadigd. Door deze tragische gebeurtenis groeide in hem een kracht en een ontwapenend mededogen: hij weigert zich door haat te laten beheersen, *"het risico dat wij dat gif opnemen en aan een volgende generatie doorgeven"*... Wat een indrukwekkend getuigenis!

Ook de ontmoeting met de zusters van "Verbe de Vie" (Woord van Leven) en vijftien broeders van een Dominicaanse Orde gaven aanleiding tot een 'broederlijke' uitwisseling. Twee zusters van de Orde van Drie-eenheid in Spanje waren een paar dagen onze gasten. Zij zoeken naar een nieuwe en meer hedendaagse vorm van monastiek leven. En degenen onder ons die nog niet in de gelegenheid waren kennis te maken met de Abdij van Hauterive werden

door de broeders uitgenodigd voor een uitwisseling over verzoening. Al deze contacten stimuleren ons!

* * *

Contemplatieve Retraite in Auschwitz

Een deelneemster, Claudia Lempp (DOE), schrijft hierover:

Er is niet veel te zien op het enorme terrein van Auschwitz-Birkenau. Waar moet je je blik op richten? Op de zwarte vijver waarin de as werd gestort van duizenden mannen, vrouwen en kinderen? Het is beslissend waarnaar je kijkt, zei Karin Seethaler die samen met zr Michèle de retraite begeleidde. Ik vroeg me af of het mogelijk is de blik te richten op wat geneest, terwijl je geschokt bent door zoveel lijden en verschrikking? Ja, in Gods tegenwoordigheid was dit mogelijk. Zich niet te laten overwinnen door het kwade, maar juist hier de onmetelijke ruimte te ontdekken van Gods liefde, dat is hier mogelijk gebleken, en daarvoor ben ik dankbaar.

Pater Manfred Deselaers, die al 25 jaar in Auschwitz werkt begeleidde onze internationale oecumenische groep met zijn grote ervaring. Wij beleefden een onvergetelijk moment met Stanislaw Krajewski (een joodse vriend van Grandchamp) toen hij de Kaddisj bad bij de ruïne van wat het crematorium is geweest. Een ander teken van verzoening was de gastvrijheid die ons werd verleend door de rooms-katholieke Bisschop Roman Pindel om deel te nemen aan de eucharistie.

Het waren rijk gezegende dagen.

Onze geestelijke familie

De Derde Orde van Eenheid vierde haar 60-jarig bestaan en koos als thema voor de komende twee jaren: Christus leven voor de wereld". Gerda Tenkink van de Nederlandse groep en Véronique Husi van de Zwitserse groep engageerden zich.

Tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Servantes de l'Unité heeft zr Sabine Lapane haar boek "Frère Roger de Taizé - Met bijna niets" gepresenteerd. Een inspirerende dag!

Stichting Vrienden van Grandchamp heeft de uitgave mogelijk gemaakt van "Zuster Minke van Grandchamp. Gesprekken" en ook haar eerste boek is herdrukt. De presentatie in Maarssen was feestelijk en waardig!

Onze zusters elders...

Op de **Sonnenhof** leeft en werkt een kleine groep zusters, daarbij op verschillende niveaus gesteund door leden van de Vriendenkring, vooral door het coördinatieteam. Maar er blijven nog veel vragen over. Moet bijvoorbeeld de groep zusters worden uitgebreid met een of twee mensen die voor langere tijd meewerken? Of de vraag naar de "roeping" van het huis en de noodzaak om de gastenontvangst meer aan te passen aan de behoeften van deze tijd.

In de oecumenische fraterniteit in **Lomme** leven de zusters 'eenheid' op heel concrete wijze en elke dag weer opnieuw. Zr Hélène gaat terug naar Grandchamp. Vanaf het begin heeft ze meegewerkt aan dit bijzondere avontuur.

In **Woudsend** veranderen de groepen met de jaren, maar het verlangen van zr Christianne en Maria blijft onveranderd het zoeken van een woord van God voor elke dag.

Voor het **Heilige Land** lijkt zich een eerste mogelijke stap aan te dienen die onze hoop verwezenlijkt om er samen met anderen een nieuwe vorm van aanwezigheid te leven. Zr Regina bereidt zich voor om mee te leven in een fraterniteit van de Kleine Zusters van Jezus. Onze verbondenheid met de Kleine Zusters wordt zo ook verwezenlijkt, van wie er dit jaar velen een tijd in Grandchamp waren.

En hoe kijken wij nu verder?

Dagelijks worden we opgeschrikt door verschrikkingen en rampen in onze wereld. Waar en hoe kunnen wij daarin tekenen van Gods liefde ontdekken? God, die vaak in kleine dingen een teken geeft, een blik, een

gebaar? Wij zijn er getuigen van en realiseren ons eens te meer hoezeer wij omringd worden door goedheid, vriendschap en gebed. Hartelijk dank aan u allen voor uw vrijgevigheid, uw steun, uw trouw. In het bijzonder danken wij onze burens, huurders en gasten voor hun begrip en geduld tijdens de verbouwing. De kalme rust in ons dorpje werd zo nu en dan wel eens verstoord. En tenslotte dank aan allen die de verbouwing hebben uitgevoerd, arbeiders, aannemers en architecten. Het resultaat mag er zijn!

Dat deze nieuwe Advent ons moge helpen om onze blik te richten op Hem die met ons is in onze kwetsbaarheid en duisternis. Hij zelf komt in de kwetsbaarheid van een kind. Hij is de Prins van Leven!

Uw zusters van Grandchamp

Grandchamp 4
CH-2015 Areuse
www.grandchamp.org

Derde Orde van de Eenheid
www.tou-doe.org

Stichting Vrienden van Grandchamp
www.vriendenvangrandchamp.org